

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

Силабус курсу

"МІСЬКЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ОСНОВИ МІСТОБУДУВАННЯ"

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 3; годин - 90; залікових модулів - 1; змістовних модулів - 3
Семестр, Рік	5, 3
Дні, Час, Місце	за розкладом занять
Викладач (і)	Шашеро Антоніна Миколаївна; кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму
Контактний телефон	0950708155
Е-mail:	laboratorygis@ukr.net
Робоче місце	кафедра економічної та соціальної географії і туризму
Консультації	очні консультації: середа з 14.00-15.00

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися наступним чином:
e-mail: laboratorygis@ukr.net, Viber, Zoom
телефон: 0482687693, 0950708155
аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

Предмет вивчення дисципліни - «Міське планування та основи містобудування» є ідея вирішення проблем об'ємно-просторового і територіального розвитку міст і регіонів, реконструкції міських територій, збереження пам'яток архітектури та містобудування, покращення міського середовища в умовах сталого розвитку міст. У міському середовищі найбільш гостро проявляються всі соціальні проблеми і протиріччя. Тому першочерговими містобудівними завданнями є вивчення закономірностей і тенденцій розселення, функціонування різних містобудівних об'єктів, міських транспортних систем. Технологічні потреби глобальної економіки різко змінюють характер, вимагаючи, щоб сучасні науковці володіли набагато ширшим спектром ключових компетенцій.

Пререквізити і постреквізити курсу: лекційний курс та практичні заняття з курсу «Міське планування та основи містобудування» є однією з професійно орієнтованих дисциплін, що викладаються майбутнім фахівцям з географії. На базі отриманих знань з дисциплін: «Економіка природокористування», «Регіональна економічна та соціальна географія», «Основи суспільної географії» та ін. закладається підґрунтя розуміння такого складного соціально-економічного процесу, як впорядкування територій міст та приміських зон для сталого розвитку регіонів.

Мета курсу «Міське планування та основи містобудування» є вивчення принципів та правил розпланування території сучасного міста; та приміських зон як важливої сфери науково-дослідної та проектно-планувальної діяльності. Вивчення теоретико-методологічних основ та набуття практичних навичок дослідження територіальної організації в межах міських та приміських територій.

Завдання дисципліни: формування у студентів вмінь та навичок щодо: аналізу особливостей територіальної та просторової організації міських та приміських територій; вивчення методологій та методик щодо планування міського та приміського простору;

принципів і механізмів ландшафтного та територіального планування; ознайомлення студентів з основами проектування міських територій; а також сприйняття формуванню у свідомості студентів розуміння необхідності комплексного підходу до вирішення завдань містобудівного розвитку; переосмислення звичайних принципів планування територій міст, а саме функціонального зонування.

Очікувані результати. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- знати розуміти і вміти використовувати поняття з теорії географії;
- знати основні структурно – функціональні елементи території міста;
- знати головні містобудівні концепції ХХ та ХХІ ст;
- знати принципи та правила планування території сучасного міста;
- знати основні положення містобудівного проектування.

вміти:

- пояснити особливості організації географічного простору;
- аналізувати географічний потенціал території;
- проектувати міські центри, житлові утворення, виробничі території, системи озеленення міста, благоустрою та інженерної підготовки території;
- збирати обробляти та аналізувати інформацію в області планувальних розробок;
- застосовувати навички роботи у середовищі сучасних гео- інформаційних програмних пакетів, їх додатків та спеціалізованих сервісів у створенні кінцевих інформаційних продуктів і баз географічних даних.
- втілювати стратегії розвитку для окремих міст та міських поселень з дотриманням основних положень законодавства, національних і міжнародних стандартів щодо взаємодії природи і суспільства в міському середовищі.

ОПИС КУРСУ

Методи і форми навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (**20 год.**) та практичних занять (**16 год.**), організації самостійної роботи студентів (**54 год.**).

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання під час семестру. Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (демонстрація Power Point); практичні (практичні роботи); робота з підручником (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Територіальні потреби міста

Тема 1. Формування системи розселення.

Тема 2. Місто як продукт розвитку суспільства Типологія і класифікація населених місць.

Тема 3. Містобудівне проектування в системі керування розвитком міста.

Змістовний модуль 2. Планувальна організація міста

Тема 4. Міські функції й функціональне зонування території. Завдання оцінки території й функціонального зонування в містобудівному проектуванні.

Тема 5. Планувальна структура міста

Тема 6. Архітектурна композиція. Форми плану міста.

Тема 7. Транспортно-планувальна організація міста.

Змістовний модуль 3. Благоустрій

Тема 8. Екологічний благоустрій території.

Тема 9. Благоустрій громадських центрів.

Тема 10. Комплексний благоустрій міста.

Перелік рекомендованої літератури

Основна література

1. Голубець М.А. Середовищезнавство – в географічну науку // Український географічний журнал. 2015. №2. С. 10-15.
2. Гукалова І.В., Мальчикова Д.С Вступ до фаху: географія і суспільство. Навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 268 с.
3. Денисик Г. І. Антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник. У 2-х частинах. Вінниця: Едельвейс і К., 2012.
4. Екомережа степової зони України: принципи створення, структура, елементи / [Ред. Д. В. Дубина, Я. І. Мовчан]. К.: LAT&K, 2013. 409 с.
5. Ландшафтне планування в Україні : методичні настанови / Л.Г. Руденко, Є.О. Маруняк, О.Г. Голубцов та ін. [Під ред. академіка НАН України Л.Г. Руденка]. К. : «Реферат», 2014. 144 с
6. Немець К.А. Немець Л.М. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу. Навчально-методичний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.
7. Олійник Я.Б., Шевчук С.М. Розвиток методологічних основ сучасної української суспільної географії. Економічна та соціальна географія: Наук.зб. 2011. Вип. 63. С. 3-18.
8. Проект доповіді України до конференції ООН зі сталого (збалансованого) розвитку «Ріо + 20» С.А.Лісовський, Г.Б.Марушевський, П.Г.Павличенко, Л.Г.Руденко, Т.В.Тимочко. К.: Центр екологічної освіти та інформації. 2012. 60 с.
9. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку: Навчальний посібник / Т.К. Гречко, С.А. Лісовський, С.А. Романюк, Л.Г. Руденко. Національна академія державного управління при Президентові України, Ін-т географії НАН України. К., 2015. 264 с.
10. Топчієв О.Г. Концепція довкілля - сучасний напрям інтеграції природничо- та суспільно-географічних досліджень / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко, В.В. Яворська // Український географічний журнал. 2017. № 3(99). С.64-70.
11. Методологічні основи географії: Ландшафтна оболонка Землі. Довкілля. Навчальний посібник /О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, І. О. Пилипенко, В. В. Яворська. Херсон: «Гельветика», 2018. 348 с.
12. Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С. Планування територій: Навч. посіб. Херсон: Грінь, 2014. 268 с.
13. Топчієв О.Г. Предметна область географії та її сучасні методологічні трансформації // Український географічний журнал. 2016. № 1. С.64-69.
14. Топчієв О.Г. Територія: сучасний зміст поняття; функції; ресурсний потенціал // Український географічний журнал. 2010. № 4 (72). С. 3-9.
15. Топчієв О. Г. Загальна методологічна схема геопланування регіону // Розвиток тематичної складової інфраструктури геопросторових даних в Україні: Інститут географії НАН України, Зб. наук. праць. К., 2011. С. 159-164.
16. Топчієв О. Г. Розвиток предметних представлень географії від землеопису до геопланування // Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского. Серия «География». Том 24(63) № 2, часть 1. Симферополь, 2011. С. 253-259.
17. Шашеро А.М., Топчієв О.Г, Сич В.А. Концепція каркасів антропогенно-техногенних навантажень // Український географічний журнал. 2019. № 2. С. 18-26 (Scopus)
18. Шашеро А.М., Тригуб В.І. Рекреаційні землі в планувальних розробках сьогодення // Вісник Одеського національного університету. Серія Географічні та геологічні науки. Одеса, 2021. Том 26, Вип. 2 (39). С. 119 -134.
19. Шашеро А.М. Правовий режим земель рекреаційного призначення Доповіді 75-ої звітної інтернет-конференції професорсько-викладацького складу і наукових

працівників (Одеса, 25-27 листопада 2020 р.) дистанційно на платформі ZOOM 26 листопада 2020 р.

Додаткова література

20. Білоконь Ю.М. Регіональне планування : теорія і практика. [За ред. І.О.Фоміна]. К.: Логос. 2003. 246 с.
21. Долішній М.І., Стадницький Ю.І., Загородній А.Г., Товкан О.Е. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. Львів: Інтелект-Захід, 2003.
22. Керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту: матеріали Європейської конференції міністрів відповідальних за регіональне планування (СЕАМАТ), (Гоновер, 7–8 вересня 2000 р.). Гоновер, 2000. 39 с.
23. Палеха Ю.М. Економіко-географічні аспекти формування вартості територій населених пунктів. К.: Профі, 2006. 324 с.
24. Топчієв О.Г. Географія в умовах новітньої наукової революції. // Науково-методичний журнал «Географія» (за сприяння Міністерства освіти і науки України, учасники проекту: Інститут педагогіки АПН України, КМПУ ім. Б. Грінченка), 2006, № 15-16 (67-68) серпень, С. 33-36.
25. Топчієв О.Г. Концепція сталого розвитку і географічна наука. О.Г. Топчієв // Науково-методичний журнал Географія, 2004, № 23. С. 2-4.
26. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. Одеса: Астропринт, 2005. 631с.
27. Топчієв О.Г. Теоретичні основи регіональної економіки. Київ: Видавництво УАДУ, 2005. 137 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Про основи містобудування: Закон України від 16 листопада 1992 р. № 2780-ХІІ // [Електронний ресурс]. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Про Генеральну схему планування території України: Закон України від 07 лютого 2002 р. № 3059-ІІІ // [Електронний ресурс]. Інтернет ресурс. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю

Усний контроль у вигляді індивідуального та фронтального опитування. Письмовий контроль у вигляді модульних контрольних робіт, самостійних письмових робіт, поточного та підсумкового тестування. Поточне оцінювання, тестування, оцінка за індивідуальну науково-дослідну роботу, **іспит**.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль за дисципліною – **залік**. Залік складає студент, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав (65) балів.

Для студентів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж мінімум для іспиту (65) допускається написання реферату за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна оцінка, або перескладання МК, за яку отримана незадовільна оцінка.

Розподіл балів, які отримують студенти:

Поточний та періодичний контроль										Індивідуальне самостійне завдання	Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2				Змістовний модуль 3					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			
15			20				15					
Контрольна робота за змістовним модулем 1-5			Контрольна робота за змістовним модулем 1-5				Контрольна робота за змістовним модулем 1-5			1-5	30	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів

Самостійна робота студентів

Самостійна робота (СР) студентів складається з самостійного вивчення з певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота контролюється у вигляді тестів, контрольних робіт. Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення включені до контрольних заходів. Увесь обсяг СР містить завдання які вимагають від студента систематичну самостійну роботу. Самостійна робота може бути оцінена від 1 до 10 балів.

ПОЛІТИКА КУРСУ

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з деканатом та керівником курсу. Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (poloz-org-osvit-process_2022.pdf (onu.edu.ua)).

У випадку відсутності здобувача на практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання студента відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці.